

**Halyna Kraievska, Candidate of Economic Sciences,
Senior Research Fellow
*Institute of Demography and Quality of Life Problems
of the National Academy of Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine***

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-552-5-9>

**SPATIAL DIRECTIONS
OF INTER-COMMUNITY INTERACTION
IN POST-WAR RECONSTRUCTION**

**ПРОСТОРОВІ НАПРЯМИ
МІЖГРОМАДІВСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ
У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ**

В умовах військової агресії органи місцевого самоврядування активно мобілізувалися, розпочавши неформальну міжгромадівську співпрацю за участі волонтерів та партнерів із-за кордону. Завдяки цьому вдалося оперативно організувати гуманітарну допомогу. В Україні вже накопичено значний досвід формалізованої міжгромадівської взаємодії як на національному, так і на міжнародному рівнях. Після початку війни було засновано Європейський альянс міст та регіонів для відновлення України. Його діяльність об'єднує європейські асоціації місцевих і регіональних органів влади, українські відповідні асоціації, а також муніципалітети й регіони обох сторін разом з їхніми національними представницькими організаціями під егідою Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи. В Україні Асоціація міст готова взяти на себе завдання щодо організації роботи Альянсу та координації з громадами й органами влади країни. Також створено платформу Cities4Cities, яка відкриває можливості для співпраці між європейськими муніципалітетами та українськими громадами, сприяючи обміну досвідом та встановленню партнерських зв'язків.

Міжнародний досвід у сфері відновлення територій демонструє, що першочерговими напрямками, які потребують співпраці, є: розмінування та очищення територій, вивезення сміття, відновлення фізичного та психологічного здоров'я населення. Також важливими завданнями є економічна реінтеграція окремих категорій населення, таких як внутрішньо переміщені особи та демобілізовані військові,

а також фінансування проєктів з очищення довкілля та ліквідації небезпечних ситуацій [1]. Для стратегічного планування повоєнної відбудови територій доцільно визначити три ключові просторові напрями міжмуніципальної співпраці: партнерства між сільськими та міськими громадами, співпраця на основі географічної близькості (сусідство), взаємодія в межах агломерацій, а також координація дій у рамках чотирьох функціональних типів територій, встановлених Кабінетом Міністрів України [2].

Співпраця між міськими та сільськими громадами є одним із ключових аспектів загальноєвропейської політики регіонального розвитку. Цей напрям формалізовано в акті Європейського Парламенту 2010 року під назвою «RURBAN» (Партнерство для сталого розвитку міст і сільських територій). Існує низка вдалих прикладів такої взаємодії, зокрема створення центрів безпеки, які об'єднують функції екстреної медичної допомоги, поліції, служб з надзвичайних ситуацій, рятувальних загонів та системи відеоспостереження з диспетчерським управлінням [3]. Обмежені ресурси сільських громад створюють необхідність у співпраці з міськими. Для територіальних громад у сільській місцевості перспективними є напрями, пов'язані зі створенням комунальних підприємств для обробітку землі, збереження, переробки сільськогосподарської сировини та реалізації продукції. Державна підтримка була б особливо ефективною не лише в контексті відновлення соціальної й транспортної інфраструктури, але й у покращенні ринкових механізмів через міжмуніципальну співпрацю. Це позитивно вплинуло б на зростання самозабезпеченості та сталий розвиток територіальних громад.

Кабінет Міністрів України визначив функціональні типи територій для планування їх відновлення та стимулювання розвитку. Це зроблено з метою запровадження спеціальних механізмів та інструментів, які можуть використовувати органи виконавчої влади й місцевого самоврядування. Виділено такі типи територій: території відновлення, регіональні полюси зростання, території з особливими умовами для розвитку та території сталого розвитку. Для територій відновлення оптимальним рішенням стане міжмуніципальне співробітництво шляхом реалізації спільних проєктів із залученням необхідних ресурсів. Для регіональних полюсів зростання доцільним є використання форм співробітництва, спрямованих на спільне фінансування, що дозволить посилити самодостатність менш економічно розвинених громад. Території з особливими умовами

розвитку потребують утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій, що сприятиме підвищенню їх соціально-економічного потенціалу.

Необхідно активно стимулювати та підтримувати фінансово сильні моделі міжмуніципального співробітництва, особливо в регіонах навколо великих міст. У таких умовах без залучення сусідніх громад буде складно досягти економічного відновлення. Найбільш доцільним шляхом для розвитку великих міст в Україні могло б стати запровадження на законодавчому рівні можливості їхньої співпраці в окремих сферах, де їхні інтереси тісно переплітаються, у форматі агломерацій. Це передбачає створення умов для зміцнення системи управління в метрополійних зонах. Відбудова має базуватися на принципах «розумного» (смарт) і «зеленого» просторового планування, що потребує додаткової підтримки, зокрема з боку Європейського Союзу.

Література:

1. Посібник з відновлення після катастроф. Національного управління економіки та розвитку Філіппін 2020. URL: https://ndrrmc.gov.ph/attachments/category/12/Disaster_Rehabilitation_and_Recovery_Planning_Guide_NEDA.pdf?deliveryName=FCP_4_DM130266 (дата звернення: 10.03.2025).

2. Закон України Про засади державної регіональної політики: Закон України від 27.07.2022 № 156-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19?find=1&text=%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97+%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F#w2_1 (дата звернення: 5.02.2025).

3. Ткачук А., Сергієнко О., Лайко О., Наталенко Н. Методичні рекомендації як розпочати дружбу між містом та селом? Про співробітництво міських та сільських територіальних громад. Київ : Інститут громадянського суспільства. 2019. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/517/08-02-19.pdf> (дата звернення: 08.10.2024).